

Mielenterveyspoolin lausunto hoitotakuun pidentämisestä

Tiivistelmä

- Mielenterveyspooli vastustaa esitystä perusterveydenhuollon hoitotakuun pidentämisestä kolmeen kuukauteen. Mielenterveyden hoidossa tulisi päinvastoin pyrkiä vahvistamaan ennaltaehkäisyä ja painotusta perusterveydenhuoltoon sekä edetä ripeästi kohti koko väestölle suunnattua niin kutsuttua terapiatakuuta, eli takuuta nopeasta ja sujuvasta vaikuttavaan ja tarpeenmukaiseen mielenterveyden hoitoon pääsystä.
- Perusterveydenhuollon hoitotakuun pidentäminen merkitsee de facto sellaisen väestönosan terveyden heikentämistä, joka on jo valmiiksi keskimäärin heikommassa asemassa sekä taloudellisesti että terveydeltään. Hoitotakuun pidentäminen johtaa hyvin todennäköisesti väestön terveyserojen kasvamiseen.
- Jos hoitotakuun pidentäminen kuitenkin toteutetaan, on perusteltua, että pidennystä ei toteuteta lasten ja nuorten kohdalla. Ikärajan tulisi kuitenkin sekä hoitotakuussa että lasten ja nuorten terapiatakuussa olla korkeampi kuin esitetty 23 vuotta
- Mielenterveyspooli katsoo, että hoitotakuuta ei tule miltyään osin pidentää. Hoitotakuu tulee nähdä investointina, joka maksaa itsensä takaisin vähäisempänä perusterveydenhuollon palveluiden ja erikoissairaanhoidon tarpeena sekä vähäisempänä sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyseläkkeiden määränä.

Liittyykö voimassa olevan hoitotakuusäätelyn noudattamiseen perusterveydenhuollon avosairaanhoidossa haasteita ja jos, niin millaisia? Miten arvioitte tilanteen kehittyvän, jos 23 vuotta täyttäneiden hoitoon pääsyn enimmäisaikoja ei pidennettäisi?

Hoitotakuu on useilla hyvinvointialueilla nopeuttanut hoitoon pääsyä, koska hoitotakuu ohjaa resurssien käyttöä. Jos hoitoon pääsyn enimmäisaikoja ei pidennetä, tämä positiivinen kehitys voisi jatkua. Nopea hoitoon pääsy ennaltaehkäisee sairauksien pahenemista. Siten se sekä tehostaa julkisten varojen käyttöä terveydenhuollossa että vähentää esimerkiksi sairauspoissaoloja.

Mielenterveyshoitoon pääsy kestää tällä hetkellä liian kauan, ja perusterveydenhuollossa on tarjolla liian vähän mielenterveyshoitoa. Hoitoonpääsyaikojen pidentäminen heikentää tätä tilannetta entisestään.

Kuinka paljon arvioitte 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon avosairaanhoidon hoitoonpääsyaikojen pitenevän hoitotakuun keventämisen myötä?

Hoitoonpääsyajat pitenevät merkittävästi

Mahdollistaisiko ehdotettava 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon avosairaanhoidon hoitotakuun keventäminen nykyistä paremmin toiminnan suunnittelun hoidon ja palvelujärjestelmän kokonaisuus (ml. hoidon jatkuvuus) huomioiden?

Ei

Onko ehdotettavalla 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon avosairaanhoidon hoitotakuun keventämisellä vaikutuksia muihin terveydenhuollon palveluihin (esim. perusterveydenhuollon vuodeosastoahoito, päivystys, erikoissairaanhoido), millaisia?

Pidentyvät hoitoonpääsyajat merkitsisivät sairauksien pahenemista odotusaikana. Erityisesti mielenterveysongelmien osalta tämä merkitsisi todennäköisesti myös suurempaa akuuttihoidon tarvetta ja lisäksi entisestään painetta erikoissairaanhoidon.

Esityksen mukaan lapsilla ja alle 23-vuotiaalla nuorilla säilytettäisiin voimassa oleva hoitotakuu (ml. 1.11.2024 voimaantuleva suun terveydenhuollon 3 kuukauden hoitotakuu) kokonaisuudessaan, vaikka tätä vanhempien hoitotakuuta kevennetään. Tämä tarkoittaisi, että alle 23-vuotiailla olisi oikeus päästä hoitoon kiireettömässä perusterveydenhuollossa nopeammin kuin tätä vanhemmilla. Pidätkö esitettävää lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten positiivista erityiskohtelua perusteltuna?

Lasten ja nuorten oikea-aikaisen terveydenhuollon turvaaminen on erittäin tärkeää sekä lapsen oikeuksien että myöhemmän sairastavuuden ennaltaehkäisyn ja vähentämisen kannalta. Toisaalta 23 vuoden ikäraja tuntuu mielivaltaiselta. Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat.

Hallitusohjelmaan sisältyy lasten ja nuorten terapiatakuu. Terapiatakuu on ollut lausunnoilla keväällä 2024. Lausuntokierroksella olleessa esityksessä terapiatakuun yläikärajaksi ehdotettiin 23 vuotta, mikä on erittäin tiukka rajaus ja merkitsee, että merkittävä osa nuorista aikuisista on jäämässä terapiatakuun ulkopuolelle. Perusterveydenhuollon hoitotakuun pidentäminen heikentää heidän hoitoon pääsyään voimakkaasti nykyisestä myös mielenterveyshoidon osalta. Ikärajan tulisikin sekä hoitotakuussa että lasten ja nuorten terapiatakuussa olla korkeampi kuin esitetty 23 vuotta.

Jos hoitotakuun pidentäminen kuitenkin toteutetaan, on perusteltua, että pidennystä ei toteuteta lasten ja nuorten kohdalla.

Kannatatteko 23 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon avosairaanhoidon kiirettömään hoitoon pääsyn enimmäisajan muuttamista 14 vuorokaudesta 3 kuukauteen?

Perusterveydenhuollon hoitotakuun pidentäminen merkitsee de facto sellaisen väestöosan terveyden heikentämistä, joka on jo valmiiksi keskimäärin heikommassa asemassa sekä taloudellisesti että terveydeltään. Hoitotakuun pidentäminen johtaa hyvin todennäköisesti väestön terveyserojen kasvamiseen.

Julkista terveydenhuoltoa käyttää etenkin se osa väestöstä, jolla ei ole käytössään työterveyshuollon palveluita. Tämä väestönosa koostuu muun muassa eläkeikäisistä sekä työvoiman ulkopuolella esimerkiksi työttömyyden tai työkyvyttömyyden vuoksi olevista henkilöistä. Merkittävä osa julkista terveydenhuoltoa pääasiallisena tai ainoana terveydenhuoltonaan käyttävistä ihmisistä on siten pienituloisia. Suurella osalla tästä ryhmästä ei ole tosiasiaa mahdollisuutta turvautua yksityiseen terveydenhuoltoon. Samaan aikaan työttömien ja työkyvyttömiä henkilöiden terveydentila on keskimäärin heikompi kuin työelämässä olevien.

Nopea hoitoonpääsy perusterveydenhuollossa ehkäisee sairauksien puhkeamista ja niiden kehittymistä vakavammiksi. Lyhyt hoitotakuu tukee siten terveydenhuollon resurssien tehokasta ja tarkoituksenmukaista käyttöä. Varhaisella hoitoonpääsillä on monessa tapauksessa todennäköisesti suuri vaikutus myös kansantalouteen, koska sairauspoissaoloja ja työkyvyttömyyseläkkeitä tulee monelta osin vähemmän, jos sairaudet havaitaan ja niitä ryhdytään hoitamaan varhaisessa vaiheessa.

Mielenterveyden ongelmien osalta nopea hoitoonpääsy äärimmillään ehkäisee itsemurhia ja omaisten pitkäaikaista kuormittumista, joka usein kertautuu sairastumisina.